

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De sancto Bartholomeo apostolo cxviii

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

De sancto Simphoriano

harent et statnam ante cradiū prefectū deferrēt
 simphorian⁹ affuit et nolēs eā adorare diu cedit ⁊
 carceri mancipat. Et cū eductus de carcere ad sa-
 crificiū cogere⁹ et multa ei donaria pmitterent dī-
 xit Deus n̄r vt nouit remunerare merita ita nouit
 punire pctā. Citā quam xp̄o soluturi sumus ex de-
 bito soluamus ex voto. Sera plenitudo est sub iu-
 dicis timuisse aspectu. Munera vestra fucata mel-
 lis pmixta dulcedie. male credulis mēribus vene-
 na pturiūt. Cupiditas vestra oīa habēdo nil possi-
 det. q̄ dyabolicis artibus obligata miseri lucri de-
 tine⁹ p̄pedibus. et gaudia vestra in similitudines
 vitri cū ceperint splendere frangunt. Tunc iudex
 ira replet⁹ data sentētia p̄cepit vt simphorian⁹
 occideret. Qui cū ad locū duceret mater ei⁹ de mu-
 ro exclamās ait. Nare nate memēto eterne vite.
 Surfuz respice et regnātes in celo intueri. Tibi vi-
 ta nō tollit. s̄ in melius cōmutat. Mox igit̄ decol-
 latus est. et a xp̄ianis corpus eius sublatū honorifi-
 ce est sepultū. Ad cuius sepulcrū tanta fiebāt mira-
 cula. vt etiā a paganis in honore maximo habere-
 tur. Refert gre ḡ. turonēsis q̄ de loco vbi sanguis
 eius effusus est quidā xp̄ian⁹ tres lapillos sangui-
 ne resperfos sustulit. et i capsā argentea tabulis li-
 gneis circumsepta locauit. Quā cum in quodā ca-
 stro locasset. et totū castrum incendiū cōsumpsisset
 de medio ignis predicta capsā sana et integrā est
 educta. Passus est circa annos dñi. cclxx.

De sancto bartholomeo

cxviii

Bartholomeus interpretat⁹ filius suspēden-
 tis me. vel filius suspēdentis aquas. Dicit
 ei a bar qd est fili⁹. et tholos qd est summū-
 tas. et moys qd est aqua. inde bartholome⁹. id est
 filius suspendentis aquas. id est dei qui mētes do-
 ctorum sursum eleuat. vt aquas doctrinarū infe-
 rius fundat. et est nomē sirum et nō hebreū. Per
 primū vero notat triplex suspēdiū qd ip̄e habuit
 fuit em̄ suspēsus. id est eleuatus ab amore mundi.
 vel suspēsus. i. intētus amore celesti. vel suspēsus
 id est innixus gracie et auxilio dei. vt non a suis
 meritis sed a dei adiutorio tota vita sua depēdeat
 Per scdm vero pfunditas sue sapiētie. De cuius
 sapiētie pfunditate dicit dyonisi⁹ in mistica theo-
 logia. Diuinus bartholomeus dicit et multā theo-
 logiā esse et minimā. et euangeliū latū et magnū
 et rursus concisum. Et vult ostendere bartholo-
 meus scdm intētiōē dyonisi⁹ q̄ vna p̄sideratiōe
 possunt om̄ia affirmari de deo. alia cōsideratiōe
 magis proprie negari. B

Bartholomeus apostolus veniēs ad india⁹
 que est in fine orbis. templum in quo erat
 ydolū noīe astaroth intrauit. et quasi per-
 egrinus ibidē mane recepit. In hoc ydolo quidā
 demon habitabat qui se languētes curare dicebat
 sed nō sanādo subueniebat. sed a lesione cessando
 Sed cū templū languentibus plenū esset. et quo-
 tidie sacrificiis p̄ infirmis etiā ex longinquis
 regionibus adductis nullū ab ydolo respōsum ha-
 bere possent. ad aliā ciuitatē perreperūt vbi aliud

A

De sancto Bartholomeo

ydolum nomine berith colebat. Et interroganti-
bus cur sibi astaroth respōsum nō daret. respōdit
berith. Deus vester catbenis igneis p̄stricus est.
nec respirare nec loqui audet ex illa hora qua apo-
stolus dei bartholomeus ingressus est. Dicunt illi
Et quis est iste bartholomeus. Et demon. Amic⁹
dei omnipotentis. et ideo venit in istam puintiā.
vt omēs deos indie euacuet. Et illi. Dic nobis si-
gna eius vt eum inuenire possumus. Quibus de-
mon ait. Capilli eius crispī et nigri. caro candida.
oculi grādes. nares equales et directē. barba pro-
lixa. habēs paucos canos. statura equalis. collo-
bio albo clauaro. purpura vestif. Induit pallio al-
bo qd̄ p̄ singulos angulos gēmas habet purpure-
as. Vigintifex anni sunt ex quo vestes et sandalia
eius nec veterascūt nec fordidant. Centies flexis
genibus p̄ diē orat. et centies p̄ noctes. Angeli eus
eo ambulabāt q̄ nunq̄ eus fatigari nec esurire per-
mittunt. Semp̄ eodē vultu et animo. letus et bila-
ris p̄seuerat. Omnia p̄uidet. omnia nouit. Om̄iū
gentiū linguas nouit et intellexit. Et qd̄ vobiscus
loquor ipse iā nouit. Et qm̄ queretis eū si vult ostē-
derse vobis si aut̄ nō vult. eū nō poteritis inuēire
Rogo aut̄ vos vt cū eum inuenieritis rogetis eū ne
hic veniat. ne angeli sui hoc michi faciāt qd̄ meo
socio iā fecerūt. **E**ū igit̄ p̄ duos dies sollicitē que-
rentes eus minime inuenissent. Quadā die quidā
demoniacus exclamauit dicēs. Apostole dei bar-
tholomee incendant me orōes tue. Cui apostolus
Obmutescē et exi foras ab eo. Et statim est libera-
tus. Nō audiēs rex regionis illius polemīus cum
haberet filiā lunaticā misit ad aplm̄ rogans vt ad
se veniret et filiā suam sanaret. Ad quē cum apls
venisset. et eā catbenis ligatam videret. quia ac-
cedentes moribus lacerabat. inssit eam solui. Et
cum ministri ad eam accedere non auderent dixit.
Ego demoniū quod in ea erat iam ligatum teneo
et vos timetis. Et soluta statim liberata est. Tunc
rex camelos auro et argēto et lapidibus preciosis
onerauit. et aplm̄ inquiri faciēs nullaten⁹ inueni-
re potuit. Mane aut̄ sequenti apparēs apls cū so-
lo rege in cubiculo dixit ei. Ut quid me cū auro et
argēto et lapidibus p̄ciosis rota die que sisti? Ista
munera sunt necessaria his q̄ terrena requirūt. Ego
nichil terrenū. nichil carnale desidero. Tūc sanct⁹
bartholomeus cepit eū multa de modo redēptio-
nis n̄re scere. ostendens inter cetera xpm̄ vicisse
dyabolo p̄ mirabilē cōgruentiā. potentia. iustitias
et sapientiam. Congruum em̄ fuit vt qui filiū vir-
ginis. idest adam factum de terra. duz adhuc esset

virgo vixerat. a filio virginis vinceret. Potenter
quoq; ipm̄ vicit cū de sua dominatione potēter eū
eiecit quam dyabolus p̄ deiectione primi hominis
vsurpauit. Et sicut alicuius victor tyranni comites
suos mittit vt eius titulos vbiq; erigant et tiran-
nos deiciant sic xps victor nūcios vbiq; mittit vt
dyaboli cultum euacuent et xpi cultum statuunt.
Iuste vero quia iustum est vt qui comedente ho-
mine vincens hominē detinebat a ieiunāre hoīe
victus hominem amplius nō teneret. Sapiēter
aut̄ dū ars dyaboli deludif arte xpi. Ars dyaboli
fuit vt sicut accipiter rapit auem. ita in desertus ra-
pet xpm̄ vt si ibi ieiunās non famesceret absq; du-
bio deus esset. si aut̄ esuriret ips̄ vt primū hominē
p̄ cibum deuinceret. Sed cognosci deus nō potuit
q; esuriuit. nec vinci. q; eius temptationi nō cessit
Cum ergo eidē sacramēta fidei p̄dicasset. dixit re-
gi q; si baptisari veller deum suū catbenis ligatus
sibi ostēderet. **E**t Sequēti igit̄ die iuxta regis
palaciū dum pontifices ydolo sacrificarent cepit
clamare demon ac dicere. Cessate miseri sacrificas-
re michi. ne peiora me patiamini. q̄ catbenis igne-
is ab angelis ibesu xpi quē iudei crucifixerūt re-
ligatus sum putātes eū a morte detineri. Ille aut̄
ipam mortē q̄ regina nostra est captiuauit. et ipm̄
n̄m principē auctore mortis vinculis igneis vin-
xit. Statimq; omēs miserunt funes vt simulacruz
euerterēt. sed nō potuerūt. Ap̄ls aut̄ demoni p̄ce-
cepit vt inde exiens ydolum cōmureret. Qui sta-
tim exiens om̄ia ydola templi p̄ seipm̄ confregit.
Deinde susa orōne ab ap̄lo oēs infirmi protinus
curati sunt. Ap̄ls aut̄ templū deo dedicauit. et de
monē in desertū abire p̄cepit. Tūc angelus dñi
ibidē apparuit. et tēplus circūuolans in quatuor
angulos signū crucis digito suo scripsit dicēs. Hec
dicit dñs. Sicut vos omnes ab infirmitate vestra
mundauit ita et templū hoc ab omni sordē mūda-
bitur et habitatorē eius quē apostolus in desertus
locum ire p̄cepit. prius tamē cum vobis ostēdā
quē vidētes ne timeatis. sed quale signū in lapidi-
bus his sculpsi tale in vestris frontibus imprima-
tis. Tūc ostēdit eis ethiopem nigriore fuligine fa-
cie acuta. barba p̄lixa. crinibus vsq; ad pedes pro-
tensis. oculis igneis vt ferrū ignitū scintillas emi-
tentibus. flāmas sulphureas ex ore et oculis spi-
rantē. catbenis igneis vincitū retro manib⁹. et dixit
ei angelus. Qm̄ iussione apostoli audisti et de tē-
plo exiens omnia ydola confregisti. soluam te vt
vadas in talem locum vbi nullus homo morat̄. et
sis ibidem vsq; ad diem iudicij. Ille autē solutus
r iij

De sancto Bartholomeo

cum magno strepitu et yulatu disquit. Angelus autem dñi in celum cunctis videntibus euolauit. Tunc rex cū vxore et filijs omnino populo baptisatus est et rel. cro regno apostoli discipulus est effectus. **D** Tunc omnes tēploꝝ pontifices congregati ad astragē regem fratrem eius conueniunt et de deoz suoz amissione et tēpli subuersiōe et regis per artē magicā deceptionē contra aplm sunt cōquesti. Astrages igitur rex indignatus mille viros armatos ad capiendum apostolū destinauit. Qui cum adductus fuisset corā eo dixit ei rex. Tu ne es ille qui eueristi fratrem meum. Cui apostolus. Ego illum non euerisi sed cōuertī. Cui rex. Sicut tu fecisti fratrem meū deum suum relinquere et tuo credere. sic et ego te faciam deum tuū relinquere et meo deo sacrificare. Cui apostolus. Ego deum quē colebat frater tuus ligavi et ligatū ostendi. et vt simulacrum frāgeret coegi. Si sic poteris facere deo meo. poteris me ad simulacrū p̄uocare. Sin autē ego deos tuos p̄minuā et tu crede deo meo. Hec illo dicente nūciat regi q̄ deus suus baldach cecidisset et cōminutus fuisset. Quod rex audiens purpuram scidit qua indutus erat et apostolus fustibus cedi iussit. et cesum viuū excoxiari mandauit. Xpiani autē corpus eius tulerunt et honorifice sepelierunt. Rex autē astrages et tēploꝝ pontifices a demonibus arrepti mortui sunt. Rex autē polemius in episcopū ordinatur. et xx. annis officium episcopatus laudabiliter implens plenus virtutibus in pace quieuit. **D** De genere sue passionis diuersa est opinio. Nam beatus dorotheus dicit q̄ crucifixus est. Aut em̄ sic. Bartholomeus in dis predicauit. qui euangeliū scdm matheum in p̄propria corū lingua eis tradidit. Dorotheus in albana ciuitate magne armenie. crucifixus deo sum caput habens. Beatus autē theodorus dicit q̄ fuit excoxiatus. In multis autē libris legitur q̄ tantum fuit decollatus. Hec autē contrarietas taliter solui p̄t vt dicatur q̄ primo crucifixus fuit. deinde ante q̄ ibidē moreret de cruce fuit depositus et ob maiorem cruciatū fuit excoxiatus. postremo capite truncatus. **E** Anno dñi. cccxxi. sarraceni sciliā inuadentes liparitanā insulam vbi corpus sancti bartholomei quiescebat vastauerunt. ac eius sepulcrū p̄fringētes ossa eius disperserunt. Nā ad hāc insulā corpus eius taliter aduenisse de irādia perhibet. Cum em̄ pagani p̄pter signoz frequentiā viderēt corpus eius plurimū venerari in dignari loculo plumbeo positū in mare precipitauerūt. q̄ diuino nutu ad insulā p̄dictā deueit.

Eū igitur sarraceni eius ossa dispersissent illis recedentibus apparuit apls cuidā monacho dicēs. Surge et collige ossa mea q̄ dispersa sunt. Cui ille. Quārōne ossa tua colligere. aut aliquē tibi honorem exhibere debemus cū nos deleri p̄miseris. nec auxiliū nobis impenderis. Cui ille. Per multū tēpus meis meritis dñs huic pepcit Sed eoz peccatis nimis inualescitibus. et vsq; ad celum clamantibus. iā p̄ eis nō potui veniā obrinere. S; cū monachus sibi diceret. quōd inter tot alioꝝ ossa sua quā inuenire posset. ait. Nocte ad ea colligēda ibis et ea q̄ vt ignē splendētia videris p̄tinus dec leuabis. Qui omnia vt dixerat inueniens apli ossa leuauit. et sup quandā nauem p̄scendēs beneuērum que est metropolis apulie ea transtulit. Nūc autē dicit q̄ sint rome. licet beneuentanise adhuc corpus illud habere affirmet. **C** Cū quedā mulier vas plēnū oleo attulisset. vt in lāpadem beati bartholomei poneret. quantūcūq; vas sup lāpades inclinarent. nil ex eo exire valebat. cū tñ digitos in vas mitterēt et oleū liquidū omnino palparēt. Tunc quidā exclamauit. Puto q̄ aplo acceptū nō est vt hoc oleū in suam lāpadē infundat. Quapropter in aliā lāpadē infuderūt. et p̄tinus oleum emanauit. **F** Cū impator fridericus beneuentum destrueret. et omēs ecclias q̄ ibidē erant dirui mandasset ciuitatē totam ad alium locū trāsferre intendēs. vir quidā quosdā viros albatos et fulgentes inuenit qui adinuicē loqui et inter se aliqua tractare videbant. Qui cū vehementer admirans qui nam essent interrogasset vnus eoz respōdit. Iste est bartholomeus apls cū ceteris sanctis quoz in hac vrbē ecclie habebant. Qui in simul cōuenerūt vt inter se inquirerent et tractarent quali pena esset ille plectēdus q̄ eos de habitaculis suis eiecit. Et iam inter eos inuolabilis sententia est firmatum vt ille sine mora ad iudiciū dei accedat de his omnibus in eius iudicio respōsurus. Post modicū vero tēpus dictus impator miserabiliter vitam finiuit. Legit in quodā libro de miraculis sanctoz q̄ quidā magister festū sancti bartholomei oī anno solēniter celebrabat. Cui predicāti dyabolus in sp̄e cuiusdā puelle ad modū speciose appuit quā iniectis in eā oculis ad p̄adiū munit. Qui dū in mensa cōsisterēt illa in amorem suū multum eū allicere nitebat. beatus bartholomeus i specie pegrini p̄foribus affuit. et vt amore sancti bartholomei introduceret obnixus flagitauit. Quā dissuadente panis ei mitrit. Sed ille hunc accipe recusauit. Rogauit tñ magistrū p̄ nunciū vt sibi diceret.

De sancto Bartholomeo

quid magis in homine proprium esse putaret. Cui cum ille diceret risibile puella respondit. Imo peccatum cum quo homo concipitur nascitur atque vivit. Cui Bartholomeus respondit quod ille bene intulit. sed mulier profundius indagavit. Secundo dicitur pegrinus magister misit. ut sibi diceret quis locus unius pedis esset ubi deus in terra maiora miracula ostendisset. Cui cum ille diceret locus crucis. in quo deus mirabilia operatus est. illa ait. Imo caput hominis in quo quasi minor mundus existit. Utroque sententias apostolus approbavit. Tercio inquisit quanta distantia esset a summo celi usque ad profundum inferni. Cui cum magister se nescire diceret. illa ait. Modo video quod papitor. Sed ego hoc noui quod de altero ad alterum decidi. et oportet quod hoc tibi ostendam. Tunc dyaboli usum magno ciulatu se in abissum precipitavit. Et dum quererent peregrinum minime inuenerunt. Simile fere legitur de beato andrea. **¶** Beatus autem ambrosius in prefatione quam fecit de illo apostolo eius legendam ab breuitate ita dicit. Discipulis christi tuis vnica diuinitate predicantibus trinitatem tuam mundo. mirabiliter dignatus es ostendere maiestatem. Inter quos beatissimum bartholomeum magna virtutum prerogatiua colendum benignam tui prospecto ad populum direxit loquinum. quem licet penitus humana conuersatione remotum. tibi tamen predicationis augmento meruit cognare vicinum. Quod quibus preconij apostolum mirabile celebrandum. cui dum ad seminandum fidem primorum corda non sufficerent populo. alatis quasi vestigijs extremos terrarum fines penetravit indorum. Cum languentium innumera caterua replum ingressus demoniacum. effecit ilico ut nullum cultoribus demon preberet responsum. Quod quod mira virtutum ipsius insignia dum humana voce verbosantem pro se aduersarium solo iussu laceratis diutissime viris reddidit mutus. Reginam dyabolica pragione lunaticam liberauit puellamque solutis nexibus patri representauit sanissimam. Quod quod sublimis sanctitatis eius miraculum dum antiquum humani generis inimicum. suum fecit in nichilum redigere simulacrum. Quod quod digne exercitum numerandum celesti. cuius ut miraculis fidei comodaret certissimam. angelus appuit signa delapsus ab aula. Is igitur carbonatum demonem cunctis ostentans deformem. salutiferam saxo dominicam impresserat crucem. Rex reginamque simul baptisauit cum gente vbiique. xij. accolete deum patrem corpore sequuntur et mente. Ad extremum vero tempore delatu pontificum neoplicipolenni frater tiranus beatum apostolum omnimode in fide stantem. cesum atque excoriatum acerrimam se esse suscipere mortem. Qui tante mortis viriliter perferendo di-

scrimen gloriosi certaminis ad celeste gaudium reportauit triumphum. Ducisq; ambrosius. Beatus autem theodosius abbas et doctor precipuus de hoc apostolo inter cetera sic ait. Apostolus dei bartholomeus primus in licaonia predicauit. postmodum in india. ad vltimum in albana urbe scilicet maioris armenie vbi primo excoriatus. tandem capite plexus. ibidem sepultus est. Quidam ad predicandum mitteret a domino ut opinor audiuit. Uade discipule meus ad predicandum. exi ad pugnandum. capax esto piculorum ego paternum opus consummaui primum restis factus. Nas quod necessarium est imple. Imitare magistrum tuum emulare dominum tuum. Sanguinem sanguinibus pone carne caribus trade. quod pro te passus sustinui patere. Arma sunt tibi benignitas in sudoribus. mansuetudo iter maleficos. patientia in his que peccant. Non refutauit apostolus sed ut famulus fidelis dominico acquiescens precepto pergit gaudens tanquam lux mundi ut tenebrosos illuminaret. tanquam sal terre ut geres in sordidas saliret. tanquam agricola ut spirituali agricultura proficeret. Petrus quoque apostolus doctor nationes. sed bartholomeus sequenter paria inuestigat. Petrus operum prodigia magna. sed bartholomeus facit mirabilia valida. Petrus capite deorsus crucifigis. bartholomeus postquam unius excoriatus est capite plectis. Ad quod valet petrus capescenda misteria. ad tot bartholomeus sufficit penetranda. equaliter fecundat ecclesiam equalance habuit et cetera diuina carismata. Hic ex diuino duodenario numero medius ex utraque parte sonum diuine sermocinationis dat sicut in cithara armoniam. Omnes apostoli vniuersitate sibi distantes potestates regis regum constituti sunt. Huic autem est fors et portio armenie. locus qui est ab euulath usque ad gabaorth distributa. Igitur vide eum lingue et rario rationalia rura sulcantem. fidei verbis in profundo cordis recondentem. paradisos et vineas domini plantantem. singulis passionum remedia medicinaliter inferentem. spinas inutiles euellentem. siluas impietatis secare. sepe domesticas circumponere. Sed quales mercedes creatori obtulerunt. Utique pro honore in honozantiam. pro benedictione maledictionem. pro muneribus penas. pro quietabili vita amarissimam mortem. Nam postquam intolerabilia tormeta subiit. ab eis decoratus in morte follis fuit. Nec postquam migravit ab hoc mundo neglexit occisores. sed anuitabat miraculis perditos. et prodigijs admittebat aduersos sed bestialiter mentes nil erat quod sperceret. nil quod a malo retraheret. Quid de cetero faciunt. Insanuit pro illud sacrum corpus. Respuunt egroti medentem. ob bartholomeum manucentem. ceci ductorem. naufragi

gubernatore mortui viuificator ē. Et hoc quomō:
 Poijduur nāq; in pelagus corpus sanctum. **¶**
 Mora est igit cū impetu de regiōibus armenie ar
 cha cā quatuor aliorū martirū archis. q̄ similiter
 dū signa oparent cū ea fuerant in mare. pietre. et
 per tm̄ spaciū maris quatuor bis precedētibus et
 tanq̄ ministris obsequiū quodāmodo ap̄lo faciētī
 bus. uenerunt in pres sicilie in insulā q̄ lapiris nū
 cupaf. sicut ep̄o bostiensi q̄ tunc presens erat reue
 latū fuit. Uenit ad paupculā thesaurus ditissimus
 Uenit ad ignobilem p̄ciosissima margarita. Uenit
 ad mestaz splēdidissimū luminare. Alijs igit qua
 tuor: ad diuersas terras eūtibus. sanctum ap̄lm̄ in
 dicta insula reliquerunt. Etm̄ p̄dictos. iij. marti
 res ap̄lo relinqēs retro: suz vnū scz papinū in ci
 uitate sicilie milas aliū vō lucianū noīe messinam
 transmiser. reliquos vō duos in calabritiē terram
 direxit. gregoriū quidē in ciuitatē calinā. achacius
 aut in ciuitatē q̄ chale vocaf. qui vsq; hodie suffra
 gijs suis splendent. Susceptus est igit euz multis
 hymnis laudibus et cādellis et tēplū sibi magnifi
 ce fabricaf. Mons autē vulcanus insule p̄tiguus
 cū habitatoribus esset nociuus. eo q̄ ignē emitte
 bat. quasi p̄stadia. viij. se inuisibiliter elōgauit cir
 ca mare suspēsus. ita vt vsq; hodie appareat vidē
 tibus quasi figuratio fugiētis ignis. Nūc igit aue
 o beate beatorū et beate bartholomee. q̄ es diuī
 ne lucis splendor. sancte ecclēie piscator. rationabi
 liū pisciū periture capture. dulcis fructus uiuide
 palmitis. vulnerato: dyaboli mūdū suo latrocinio
 vulnerāns. Gaudeas sol orbis terre cūcta illumi
 naus. os dei lingua ignita sapientiā p̄mens. fons
 iugiter sanitates emanans. qui mare meabilibus
 gressibus senctificasti. q̄ terrā purpurcā tuo cruo
 re fecisti. qui ad celos cōmeasti. vbi in medio diuī
 ne faciei refulges. in splēdore immarcessibilis glo
 rie splendes. in exultatione iocūditatis insatiabi
 lis gaudes. hec theodorus.

De sancto augustino crix. A

Augustinus hoc nomen sortitus est vel pro
 pter excellentiā dignitatis. vl̄ p̄pter feruo
 rē dilectionis. vel p̄pter etimologā noīs
 Propter excellentiā dignitatis. qm̄ sicut impera
 tor augustus p̄cellebat omnes reges. sic et iste ex
 cellit oēs doctores. sedm̄ qd̄ dicit remigius. Unde
 alij doctores p̄panf stellis Dan̄. xij. Qui ad iustitiā
 erudunt multos quasi stelle ꝛc. Hic autē cōparaf
 soli. sicut patet in epla q̄ de eo cantaf. Quasi sol re
 fulgens. sic ipse refulsit in tēplo dei. Sc̄do p̄pter
 feruorē dilectōis. qm̄ sicut mēsis augustus valde

feruet estu caloris. sicut ipse valde incaluit igne di
 uini amoris. Unde ip̄e i libro p̄fessionū de se sic di
 cit. Sagittaueras tu cor meū caritate tua ꝛc. Itē
 ibidē. Aliqū intromitis me in affectū multū inu
 ratū intro: sus nescio ad quā dulcedinez q̄ sificiat
 in me nescio qd̄ erit si vita eterna non erit. Tercio
 p̄pter etimologiaz nomīs. Dicit em̄ augustinus
 ab augeo et astim qd̄ est ciuitas. et ana qd̄ est sur
 sum. Inde augustinus quasi augens supnam ciui
 tatez. Unde de eo cantaf. Qui p̄ualuit amplifica
 re ciuitatē ꝛc. De qua ciuitate ip̄e dicit in libro. xi.
 de ciuitate dei. Inest ciuitati dei et origo et infor
 mario et beatitudo. Qm̄ si queraf vnde sit. de' eā
 p̄didit. Si vnde sapiens a deo illuminaf. Si vnde
 felix. deo frui. Subsistens modificaf cōtemplans
 illustraf. inherens iocūdaf. Uidet ꝛ amat. In eter
 nitate dei viget. In veritate dei lucet. In bonita
 te dei gaudet. Uel vt dicit in glosario augustinus
 dicit magnificus. felix p̄clarus. fuit em̄ magnifi
 cus in vita. p̄clarus in doctrina. felix in gl̄ia. Eius
 vitā cōpilauit possidonius calamētis ep̄s vt dicit
 cassiodorus in li. de viris illustribus.

Augustinus doctor egregius in p̄uintia af
 africana ciuitate carthaginensi ortus ex ho
 nestis valde parentibus scz patre patritio
 mater monica genitus i liberalib' artibus sufficē
 ter edoctus fuit. adeo vt summ' ph̄us ꝛ r̄bero: lus
 culētissimus haberef. Nā libros aristorelis. et oēs
 libros liberaliū artū quoscuq; legere potuit p̄se
 didicit et intelletit. sicut ip̄e in li. p̄se. restaf dicit.